

Заклучение на генералния адвокат по дело C-426/16
Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen, VZW
и др./Vlaams Gewest

Според генералния адвокат Wahl изискването, съгласно което обредното клане, без да се прилага зашеметяване, трябва да се извършва в одобрени кланици, не нарушава правото на свобода на религията

Правната уредба на Съюза осигурява баланс между правото на свобода на религията и изискванията в областта на защитата на човешкото здраве, хуманното отношение към животните и безопасността на храните

Мюсюлманският празник на жертвоприношението се чества всяка година в продължение на три дни. Практикуващите мюсюлмани считат за свой религиозен дълг да заколят или да дадат за клане, за предпочитане през първия ден от този празник, животно, част от чието месо след това се консумира от семейството, а друга част се раздава на лица в нужда, съседи и роднини. От 1998 г. белгийската правна уредба предвижда, че клане на животни за религиозен обред може да се извършва само в одобрени или временни кланици. За целта компетентният министър одобрява всяка година временни кланични предприятия, които заедно с одобрените кланици дават възможност за обредни кланета по време на мюсюлманския празник на жертвоприношението, като по този начин се преодолява липсата на капацитет, свързана с нарасналото търсене през този период.

През 2014 г. министърът на Фламандския регион, в чийто ресор е хуманното отношение към животните, обявява, че вече няма да издава одобрения за временни кланични пунктове, поради това че подобни одобрения биха били издавани в противоречие с европейското законодателство, по-специално с разпоредбите на Регламента на Съюза относно защитата на животните по време на умъртвяване¹. Вследствие на това от 2015 г. всички кланета на животни без зашеметяване, включително и такива по време на мюсюлманския празник на жертвоприношението, трябва да се извършват само в одобрените кланици. Именно в този контекст през 2016 г. различни мюсюлмански сдружения и организации на джамии предявяват съдебни искове срещу Фламандския регион. По-специално те оспорват валидността на някои разпоредби на въпросния регламент на Съюза² от гледна точка на свободата на религия³.

Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (Първоинстанционен нидерландскоезичен съд Брюксел, Белгия), пред който са подадени жалбите, решава да постави преюдициален въпрос на Съда. Тази юрисдикция изразява становище, че задължението да се извършва обредно клане без зашеметяване само в одобрени кланици би могло да бъде пречка за много практикуващи мюсюлмани да изпълнят религиозния си дълг. Това можело да доведе до необосновано ограничение на упражняването на тяхната свобода на религия. Така се поставя въпросът дали изискването за извършване на клането

¹ Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета от 24 септември 2009 година относно защитата на животните по време на умъртвяване (ОВ L 303, 2009 г., стр. 1).

² По-специално член 4, параграф 4 във връзка с член 2, буква к) от Регламент № 1099/2009.

³ Член 10 от Хартата на основните права на Европейския съюз и член 9 от Европейската конвенция за правата на човека.

в кланица по смисъла на правната уредба на Съюза⁴, правило, което е с общо приложение, независимо от практикувания вид клане, е от естество да ограничи свободата на религия⁵.

В представеното си днес заключение генералният адвокат **Nils Wahl** преценява, че нито едно от обстоятелствата, изтъкнати по настоящото дело, не е от естество да засегне валидността на регламента на Съюза за защитата на животните. Според него правилото, че по принцип клане на животни може да се извършва само в одобрени кланици, е напълно неутрално правило, което се прилага независимо от обстоятелствата и изборния вид клане. Според него проблематиката, поставена пред Съда, е свързана по-скоро с трудности от конюнктурно естество във връзка с капацитета на кланиците в някои географски райони по повод на мюсюлманския празник на жертвоприношението — и в крайна сметка с разходите, които трябва да бъдат направени за съобразяване с религиозни предписания — отколкото с изискванията, произтичащи от правната уредба на Съюза. Всъщност с тази правна уредба се осигурява баланс между, от една страна, правото на свобода на религия, и от друга страна, изискванията, произтичащи по-специално от защитата на човешкото здраве, от закрилата и хуманното отношение към животните и от гарантирането на безопасността на храните.

Генералният адвокат подчертава, че не е задача на Съда да се произнася по въпроса дали извършването на зашеметяване на животните действително е забранено от мюсюлманската религия. Съдът не следва да се произнася относно ортодоксалността или хетеродоксалността на някои религиозни максими или предписания. Следователно клането без зашеметяване по случай мюсюлманския празник на жертвоприношението представлява религиозно предписание, ползващо се от защитата на свободата на религия, при това независимо от евентуалното съществуване на различни течения в исляма или на алтернативни решения при невъзможност то да бъде изпълнено.

Той посочва освен това, че мюсюлманските сдружения и представителните организации на джамии не твърдят, че задължението за извършване на обредно клане в кланици само по себе си е несъвместимо с техните религиозни вярвания. Те обаче не посочват принципните съображения — тоест независимо от предполагаемите проблеми, свързани с капацитета на съществуващите понастоящем кланици, и най-вече с разходите, които трябва да бъдат направени за изграждането на нови кланични предприятия или за преобразуване на съществуващите кланични предприятия в съответствие с разпоредбите на регламента — поради които условието за извършване на клането на животни в одобрени кланици поставя проблеми от гледна точка на спазването на свободата на религия. Затова изискването всички кланични предприятия да бъдат одобрени и да отговарят на условията, предвидени в европейското законодателство⁶, е напълно неутрално и се отнася за всички лица, участващи в организирането на клане. Законодателство, което обаче се прилага неутрално, без никаква връзка с религиозните убеждения, не може по принцип да се разглежда като ограничение на упражняването на свободата на религия.

Според генералния адвокат недостатъчният капацитет и разходите, които предполага евентуалното изграждане на нови одобрени кланични предприятия нямат връзка с прилагането на разпоредбите на регламента за защита на животните. Според него евентуални проблеми от конюнктурен характер във връзка с капацитета за клане също нямат пряка или непряка връзка със задължението за използване на одобрени кланици.

⁴ Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход (ОВ L 139, 2004 г., стр. 55; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 71).

⁵ Генералният адвокат разяснява, че предмет на разглеждане в случая изобщо не е въпросът за пълната забрана за клане на животни без зашеметяване, по който понастоящем се спори в много държави членки, а материалните изисквания за оборудване и оперативните задължения, при които трябва да се извършва такова клане съгласно относимата правна уредба на Европейския съюз. В това отношение Кралство Дания, Република Словения и Кралство Швеция разрешават клане на животни само с предварително зашеметяване. В Белгия, във Фламандския и Валонския регион е постигнато споразумение за забрана на клането на животни без зашеметяване от 2019 г.

⁶ Регламент № 853/2004.

Тези трудности по-скоро извеждат на преден план въпроса кой трябва да поеме разходите за изграждането на такива кланични предприятия за справяне с изключително високите нива на търсене на обредно заклани животни по време на мюсюлманския празник на жертвоприношението. Вследствие на това той преценява, че не са налице убедителни доводи, въз основа на които да се приеме, че правната уредба на Съюза, която е напълно неутрална и с общо приложение, представлява ограничение на свободата на религия.

ЗАБЕЛЕЖКА: Заключениеето на генералния адвокат не обвързва Съда. Задачата на генералните адвокати е да предложат на Съда, при пълна независимост, правно разрешение на делото, което им е поверено. Съдиите от Съда пристъпват към разисквания по делото. Съдебното решение ще бъде постановено на по-късна дата.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда.

[Пълният текст](#) на заключението е публикуван на уебсайта CURIA в деня на представянето.

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 3708

Кадри от прочитането на заключението са достъпни на [„Europe by Satellite“](#) ☎ (+32) 2 2964106